

Asia: VN/17978/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asetuksen liitteessä säädettäisiin perustoimeentulotuessa hyväksyttävien asumismenojen kuntakohtaisista rajoista vuodelle 2026. Luonnoksen mukaan tarpeellisen suuruisena huomioitavat asumiskustannukset nousevat yhden hengen asutokunnissa Kangasalla, Lempäälässä ja Pirkkalassa sekä kahden hengen asutokunnissa Pirkkalassa. Muualla Pirkanmaalla tarpeellisen suuruisena huomioitavat asumiskustannukset eivät nousisi vuonna 2026 yhdessäkään perhekoossa.

On myönteistä, että tarpeellisten suuruisten asumismenojen määrittelyä koskevaa sääntelyä selkiytetään. Käytännössä muutos ei kuitenkaan perustu todelliseen vuokratasoon. Sääntelyä tulisi kehittää niin, että niissä huomioidaan paremmin kuntien ja alueiden todellinen vuokrataso, kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus sekä tosiasialliset mahdollisuudet löytää kohtuuhintainen asunto.

Sosiaaliturvan leikkaukset, elinkustannusten ja työttömyysasteen nousu ovat yhdessä vaikuttamassa siihen, että yhä useampi asunnonhakija etsii mahdollisimman edullista vuokra-asuntoa. Siten asuntomarkkinoiden kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista kilpailevat myös sellaiset kotitaloudet, jotka eivät ole toimeentulotuen saajia. Pirkanmaan hyvinvointialueen asumispalveluissa on myös tunnistettu se haaste, että eteneminen palveluista omiin vuokra-asuntoihin on hidasta, koska kohtuuvuokraisia asuntoja on rajallisesti tarjolla. Pirkanmaan hyvinvointialueen asumispalveluissa joudumme kannattelemaan palveluissamme myös niitä asiakkaita, jotka jo pärjäisivät kevyemmällä tuella itsenäisemmin, mutta joille ei kohtuuhintaisia asuntoja ole saatavilla. Samoin esim. asunnottomuutta on jouduttu estämään sillä, että asiakkaita otetaan yhteisölliseen asumispalveluun, vaikka paremmassa asuntotilanteessa voisimme tarjota palveluna asuttamista tuetun asumisen avulla suoraan vuokra-asuntoon. Erityisesti vankilasta vapautuvia ja jälkihuoltonuoria tarvittaessa tuetaan asumispalveluilla kohtuuhintaisten asuntojen puuttuessa.

Tästä myös seuraa se, että vahvemmassa yhteisöllisestä asumisesta ei päästä poluttamaan kevyempään, koska kevyessä yhteisöllisessä asumisessa on vuokra-asunnon tarvitsijoita.

Pirkanmaan hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdepalvelujen asumispalvelujen vuokratasot asetetaan Kelan määrittämien tarpeellisten suuruisten asumismenojen mukaan eikä todellisten kustannusten perusteella. Siten palveluntuottajana osallistumme myös kiinteistökustannuksiin.

Toimeentulotukiasiakkailla on haasteita löytää itselleen ja perheelleen kohtuuhintaista asuntoa. Tarpeellisen suuruisten asumismenojen enimmäisrajat alittavia perheasuntoja on huomattavan vähän. Suurimmat haasteet on Tampereella. Esim. VTS-kodit on Tampereen suurin vuokranantaja, joka omistaa ja hallinnoi noin 9500 asuntoa yli 180 kiinteistössä. Heidän asuntokannastaan vuonna 2024 kelarajat alitti noin 50 % asuntokannasta. Tänä vuonna enää 32 % ja korotuspaineita vuokriin on myös ensi vuodelle.

Tarpeellisen suuruiset asumismenot alittavien asuntojen hakuajat ovat erityisesti kaikista pienituloisimpien henkilöiden keskuudessa pidentyneet. Kotitaloudet voivat joutua etsimään edullisempaa asuntoa huomattavan pitkään, jopa useita vuosia. Maksukykyyn nähden liian kalliit asunnot toimeentulotukiasiakkailla lisäävät riskiä vuokravelkaantumiseen ja samalla myös lisääntyy häättöjen ja asunnottomuuden riskit. Vaihtoehtoisesti voidaan joutua valitsemaan asuminen liian ahtaassa asunnossa tai jatkuva muuttokierre. Erityisesti lapsiperheiden kohdalla tämä ei ole tarkoituksenmukaista.

Koko Pirkanmaan alueen vuokriltaan edullisimpiin ja siten usein vanhemmassa asuntokannassa sijaitseviin vuokra-asuntoihin kohdistuvat tulevaisuuden peruskorjaukset tulevat nostamaan näiden asuntojen vuokratasoa, jos peruskorjauksia toteutetaan ja näin vähentämään hyväksyttävien asumismenojen alittavaa vuokra-asuntojen määrää entisestään. Ei ole myöskään tarkoituksenmukaista, että alueet alkavat eriytyä ja asukkaat eriarvoistua, kun toimeentulotuen saajat ajautuvat vuokratason vuoksi asumaan huonokuntoisempiin asuntoihin kauemmas kuntakeskuksista ja taajamista sekä samalla kauemmas palveluista ja opiskelu- ja työllistymismahdollisuuksista.

Lähteenmäki Riikka

Pirkanmaan hyvinvointialue - sosiaali- ja terveysjohtajan varahenkilö Eeva
Torppa-Saarinen